

skřele na žábra, vtláčovatí jim prsty do očních jamek, násilně jim vytlačovatí při prodeji jikry za účelem zjištění pohlaví a dříti za živa šupiny s těla. Konečně se zakazuje uschovávatí živé korýše na ledu. Ryba je opravdu nemá a „mlčí jako ryba“ i k bolestem a proto jí zákonodárce věnuje speciální ochranu.

VI. nař. končí ustanoveními o pověřování občanských osob dozorem nad zachováváním těchto předpisů, jejichž rozsah místní a věcné kompetence se vymezuje v průkazních legitimacích, vyřazených polit. úřady I. instance, po složení předepsané slibu a vydání úředního odznaku.

Tím dal zákonodárce právní podklad pro zamezení zbytečného týrání zvířat, které je kulturně vyspělého člověka nedůstojné již i proto, že týrání zvířat je projevem zbabělosti, neboť není ničím jiným, než zneužíváním duševní převahy k týrání bezbranných a člověkem zotročených zvířat. Mimo to mají tyto ochranné předpisy i velký význam výchovný, neboť vývojem citu pro zvířata vyvíjí se i cit pro občanstvo a povznáší se lidskost a mravnost celého národa.

Karel Slezák.

Žebrota.

Žebrotou rozumíme úředně nepovolené opatrování životních prostředků dovoláváním se dobročinnosti bez poskytnutí nějakého plnění. Pojmově sem nespadá tedy činnost spadající pod žebrové licence a úředně povolené opatrování prostředků na různé dobročinné účely.

Ž-a byla vždy zjevem sociálně nevitáným, protože na jedné straně byla známkou špatně organizované sociální péče, na druhé pak byla útočištěm osob štitících se práce. Podle toho lze proti ž-ě bojovatí jednak zlepšením sociálních poměrů, zejména zlepšením starobního pojištění a institucí pro osoby přestárlé, jednak proti druhé kategorii žebřáků policejními a trestními opatřeními. Lze říci, že tímto způsobem postupovalo vcelku také zákonodárství.

Zákon z 24. května 1885 č. 89 ř. z. vymezuje v § 2 skutkovou podstatu ž-y jako trestního deliktu v tom smyslu, že trestem tuhého vězení od 8 dnů do tří měsíců má býti potrestán ten 1. kdo na veřejných

místech nebo dům od domu žebřá nebo ze zahálčivosti se dovolává veřejné dobročinnosti nebo 2. kdo nedospěl k žebrotě svádí, vysílá nebo jiným přenechává.

Podle § 4 cit. zákona pak každá obec, v jejímž obvodu se nalézá nebo byla dopadena osoba práce schopná, která ani nemá prostředků ke své výživě ani dovoleného výtěžku, jest oprávněna přikázati jí práci přiměřenou jejím schopnostem za mzdu nebo naturální zaopatření. Odpírá-li taková osoba konati práci jí přikázanou, má býti potrestána tuhým vězením od osmi dnů do jednoho měsíce. Soud může v rozsudku vysloviti přípustnost dodání do donucovací pracovny v obou případech.

Předpisy o ž-ě jsou obsaženy dále v chudinském zákoně českém z 3. prosince 1868 č. 59 z. z. ve znění zákona č. 46/1896 z. z. V § 4 je přímo obsažena povinnost obcí k zamezení ž-y. Obcím se tu ukládá, aby učinily potřebné opatření v rámci místní policie (§§ 35 a 59 čes. ob. z.). Zakazuje se vydávání vysvědčení chudoby k provozování ž-y (žebřácké pasy). Přestoupení tohoto zákazu je trestné pořádkovou pokutou do 40 Kčs podle § 100 čes. ob. z. Na Moravě a ve Slezsku je použiti obdobně příslušných norem o místní policii.

Pokud jde o žebřáky přesporní, má je obec podle § 4 čes. chud. zákona poslati případně postrkem do domovské obce. Byl-li přistižen při žebrotě někdo z domácích příslušníků obce, je třeba vyšetřiti, má-li prostředky k obživě a je-li způsobilý k výtěžku a pak má obec učiniti potřebné chudinské opatření.

Svévolní žebřáci, kteří mají prostředky k obživě nebo jsou práce a výtěžku schopní, mají býti potrestáni, nespádají-li pod shora uvedené soudně trestní sankce, pokutou do 20 Kčs nebo vězením do 48 hodin v rámci místní obecní policie.

Potírání ž-y je samozřejmě také péčí zemských, po případě ústředních úřadů, které vydaly řadu oběžníků v tomto oboru (viz na př. výnosy min. vn. z 25. 11. 1940 č. D-2140-6/8-40-6 a z 2. 8. 1939 č. 38.293/39/6). Podle zkušeností ovšem každý policejní a trestní zákrok selhává tam, kde jedinec žebřá z nouze, aby uhájil živobytí. Zde ovšem pomůže jen řádná sociální péče, která se může o takové osoby postarati a nenechává je na ulici. K té pak je třeba nejen dobré vůle, ale i značných finančních prostředků. Úvahy tohoto druhu však spadají již do oboru sociální politiky.

Literatura.

Veselý, Všeobecný slovník právní, Praha 1899, heslo Žebrota, str. 952; Flögel, Praktická příručka pro obecní a okresní funkcionáře, Praha 1933, Policie chudinská, str. 237

Jaroslav Pošváb.

Železnice.

Některé zkratky. Prameny. Část první. Úvodní výklady. A. Povšechný rozhled: I. Stručný historický úvod. II. Pojem dráhy. Dělení drah. III. Některé údaje o drahách v ČSR. B. Organise veř. žel. správy: I. Základní schema. II. Dekoncentrace. Část druhá. Dráhy hlavní. A. Vybudování: I. Povolení k přípr. pracím. II. Koncese. III. Stavební povolení. IV. Jiné druhy konsensů. Úřední vyzkoušení. V. Povolení k užívání dráhy. B. Udržování. C. Žel. kolisní právo. D. Příjezdní silnice. E. Vylvlastnění. F. Provoz. G. Žel. sousedské právo. H. Dráha a obecenstvo. CH. Vnitřní kontrola. I. Železniční knihy. Zeizení dráhy. J. Věci mezinárodní. K. Zdanění drah. L. Výkon veř. žel. správy. Část třetí. Nižší skupiny drah. A. Dráhy vedlejší. B. Dráhy drobné. C. Dráhy pro omezenou přepravu veř. a dráhy pro přepravu neveř. Část čtvrtá. Dráhy provozované některými privileg. subjekty. A. Dráhy provozované státem. B. Dráhy provozované svazky územní samosprávy. Část pátá. Podnik Československé státní dráhy.

Právní prameny.

I. Odkazy na právní normy vyššího druhu jsou v zásadě zařaděny do textu. Nejdůležitější normy na drahách jsou: zákon z 20. 5. 1937 č. 86 Sb., o drahách (železniční zákon); vl. nař. z 24. 6. 1937 č. 167 Sb., o železničních jízdních řádech; vl. nař. z 24. 6. 1937 č. 168 Sb., o přikázání pravomoci železničního správního úřadu a zemského národního výboru, nahrazené použitelnými nařízeními č. 278/1941 a č. 54/1944 Sb.; použitelné vl. n. z 7. 10. 1938 č. 214 Sb., o železničních tarifech; zákon z 27. 6. 1919 č. 373/1919 Sb., o doplnění sítě železniční stavbou drah místních; zákon z 22. 12. 1920 č. 690 Sb., o převzetí soukromých železnic do správy státní; zákon z 22. 8. 1930 č. 132 Sb., o železničních knihách a zástavních právech nabytých na drahách, s prováděcím nař. č. 14/1931 Sb.; použitelná nařízení z 22. 4. 1940 č. 132/1940 Sb., o vybudování a provozu pouličních (drobných) drah, z 3. 4. 1942 č. 253/1942 Sb., kterým se vydává železniční stavební a provozní řád; vyhl. min. obch. z 19. 1. 1896 č. 16 ř. z., o zřízení ministerstva železnic a o vydání nového org. statutu pro st. žel. správu; nař. min. obch. z 25. 1. 1879, č. 19, o sestavování železničních projektů a úředních úkonech s tím souvisících; nař. min. obch. z 29. 5. 1880, č. 57 ř. z., kterým se částečně mění nařízení č. 19 ř. z. a zavádějí úlevy v sestavování projektů pro dráhy místní a vlečky a v komisionálním projednávání těchto projektů. 2. Úřední věstníky: a) Pro úřední vyhlášky: Verordnungsblatt des k. k. Handelsministeriums für Eisenbahnen- und Schiffahrt od r. 1888 až 1896; Verordnungsblatt für Eisenbahnen- und Schiffahrt,

r. 1896 až 1918 do převratu; Věstník pro železnice a plavbu (věci všeobecné, věci přepravní a tarifní), r. 1918 až 1942; Tarifní a přepravní věstník I, II a III, r. 1943 až 1945; Tarifní věstník od r. 1946; Dopravní věstník od r. 1946.

b) Pro vnitřní věci státní železniční správy: Amtsblatt des Eisenbahnministeriums für den Dienstbereich der Staatseisenbahnverwaltung, roč. 1897 až 1918; Úřední věstník ministerstva železnic, r. 1918 až 1938; Věstník ministerstva dopravy, r. 1938 až 1940; Železniční věstník ministerstva dopravy, r. 1941 až 1945; Úřední věstník ministerstva dopravy od r. 1946.

Některé zkratky:

žel. zák. = železniční zákon; zákon = je míněn žel. zák.; citují-li se předpisy bez dalšího označení, běží o předpisy žel. zák.; dr. = dráha; dr. p. p. veř. = dráha pro přepravu veřejnou; hl. = hlavní; vedl. = vedlejší; drob. = drobná; dr. p. omez. p. veř. = dráha pro omezenou přepravu veřejnou; dr. p. p. neveř. = dráha pro přepravu neveřejnou; m. d. = ministerstvo dopravy; řšd = ředitelství st. drah; ž. s. ú. = železniční správní úřad; ž. p. = železniční podnik; Kom. = Komentář k železničnímu zákonu, Chmelař-Tyl.

Část první.**A. Povšechný rozhled.****I. Stručný historický vývoj.**

a) Nepřímým předchůdcem drah byly římské silnice, přímým středověké důlní dr., na nichž se jezdilo po trámech nebo fošnách. Na počátku 18. stol. se objevuje na nich podélná zvýšená lišta. Dřevěné kolejnice byly zprvu pobíjeny litinovými pásy (r. 1767), potom se proměnily velmi záhy v kolejnice železné. Kolébkou dr. je Anglie. Nejprve byly zřizovány dr. s potahem koňským (první koncesována r. 1801 mezi Wandsworthem a Croydonem) podle vzoru dr. důlních; dobře způsobilé parní lokomotivy začal stavěti r. 1813 Jiří Stephensen. Roku 1825 byl zahájen provoz na první veř. parní dr. Stockton—Darlington.

Potom následoval obdivuhodný rozvoj dr. v celé Evropě. Na území ČSR byly budovány zprvu koňské dr. (Č. Budějovice—Mauthausen r. 1825—1832, Praha—Lány r. 1828—1830, Bratislava—Trnava r. 1837 až 1846). První rozsáhlá stavba dr. pro přepravu veř. byla provedena z Břeclavi do Brna jako součást Mor. sev. dráhy.

b) Oprávnění k vybudování a provozu dr. bylo v býv. Rak. udělováno z počátku ve formě privileji (první udělena r. 1824 Gerstnerovi), první obecný předpis o tom byl vydán r. 1837 (Směrnice pro koncesní řízení, jehož má býti užíváno při drahách),